

دانشکده علوم توانبخشی

طرح دوره درس اختلالات روانی گفتار

عنوان درس: اختلالات روانی گفتار

مخاطبان: دانشجویان ترم ۵ کارشناسی گفتاردرمانی

مدرس: دکتر شهلا فاطمی

نیمسال تحصیلی: ۱-۰۵-۰۴

پیش نیاز یا همزمان: رشد و تکامل گفتار و زبان

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: ۲ واحد نظری - ۱ واحد عملی

هدف کلی درس :

- هدف از این درس کسب دانش بنیادی در زمینه آسیب شناسی، سبب شناسی و بیماری شناسی اختلالات روانی گفتار در کودکان و بزرگسالان است.
- آشنایی، یادگیری و بکارگیری ارزیابی و درمان انواع اختلالات روانی گفتار در کودکان و بزرگسالان

اهداف کلی جلسات (رئوس مطالب نظری) :

- آشنایی با گفتار روان و ناروان و آشنایی با لکنت
- آشنایی با عوامل سبب شناسی اولیه اختلالات روانی گفتار
- یادگیری عوامل حسی-حرکتی، زبانی و عاطفی موثر بر اختلالات روانی گفتار
- یادگیری عوامل رشدی و محیطی موثر بر اختلالات روانی گفتار
- آشنایی با نظریه های مرتبط با لکنت
- فراگیری سطوح لکنت رشدی (ناروانی طبیعی، مرزی، آغازین، متوسط و پیشرفته)
- یادگیری تاریخچه گیری و ارزیابی لکنت کودکان
- کسب مهارت ارزیابی و تشخیص کودکان پیش دبستانی، کودکان سن مدرسه و نوجوانان و جوانان دارای لکنت
- یادگیری مقدمات درمان و تعیین طرح جلسه درمان، اهداف کوتاه مدت و بلند مدت متناسب با نوع و شدت اختلال
- کسب روش درمان لکنت مرزی
- کسب روش درمان لکنت آغازین
- کسب روش درمان لکنت متوسط
- کسب روش درمان لکنت پیشرفته
- آشنایی با اختلالات اکتسابی نوروزنیک و سایکوزنیک مربوط به روانی گفتار

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

هدف کلی جلسه اول:

- آشنایی با گفتار روان و ناروان و آشنایی با لکنت

اهداف ویژه جلسه اول:

- یادگیری ویژگی‌های گفتار طبیعی و گفتار ناروان و لکنت و تفکیک آنها از یکدیگر
- شناسایی رفتارهای همراه یا وابسته به لکنت
- استنباط دقیق لکنت (تاریخچه، اپیدمیولوژی، شیوع و بروز، نحوه شروع، روند پیشرفت، بهبودی و بازگشت)

در پایان دانشجو قادر باشد

- ویژگی‌های گفتار روان و طبیعی و گفتار ناروان و لکنت را توضیح دهد.
- علائم و ویژگی‌های افتراقی ناروانی‌های طبیعی و غیر طبیعی گفتار را تشخیص دهد.
- رفتارهای اصلی و ثانویه لکنت و نگرش‌ها و احساسات همراه با لکنت را بشناسد.
- سیستم‌های طبقه‌بندی لکنت و مباحث اپیدمیولوژی مربوط به لکنت و روابط بین لکنت و زبان و ماهیت اختلال را بشناسد و تشریح کند.

هدف کلی جلسه دوم:

- آشنایی با عوامل سبب شناسی اولیه اختلالات روانی گفتار

اهداف ویژه جلسه دوم:

- یادگیری عوامل اصلی دخیل در لکنت
- یادگیری عوامل وراثتی و مطالعات مربوط به خانواده، دوقلوها، فرزند خواندگی، ژن‌ها
- یادگیری مطالعات تروماهای مادرزادی و اولیه دوران کودکی
- یادگیری عملکرد و ساختار مغز در افراد دارای لکنت

در پایان دانشجو قادر باشد

- شواهد حمایت کننده از وراثت ژنتیکی برگرفته از مطالعات خانوادگی، دوقلوها، فرزندخواندگی را توضیح دهد.
- ارتباط یافت شده بین ژن‌ها و کروموزوم‌ها را تشریح کند.
- عوامل مادرزادی و دوران اولیه کودکی را که در مستعد بودن به لکنت ممکن است دخیل باشد، گزارش کند.
- شیوه متفاوت بودن ساختار مغز و عملکرد مغز در افراد دارای لکنت با افراد بدون لکنت یا با گفتار روان تفکیک کند.

هدف کلی جلسه سوم:

- یادگیری عوامل حسی-حرکتی، زبانی و عاطفی موثر بر اختلالات روانی گفتار

اهداف ویژه جلسه سوم:

- بررسی نحوه پردازش شنیداری مرکزی و بازخورد شنیداری به عنوان بخشی از پردازش حسی در ارتباط با لکنت

- بررسی میزان زمان پاسخ به عنوان بخشی از کنترل حسی حرکتی در ارتباط با لکنت
- تعیین عوامل زبانی مرتبط با لکنت
- بررسی اضطراب و خلق و خوی حساس افراد دارای لکنت به عنوان عوامل عاطفی

در پایان دانشجو قادر باشد

- تفاوت مربوط به پردازش حسی، پردازش شنیداری مرکزی، بازخورد شنیداری و کنترل حسی-حرکتی و زمان واکنش در افراد دارای لکنت و گفتار روان و ارتباط آنها با لکنت را شرح دهد.
- تفاوت چگونگی رشد و عملکرد زبان در افراد دارای لکنت و افراد دارای گفتار روان را تفکیک کند.
- نحوه‌ی ارتباط لکنت و عواطف را توضیح دهد.

هدف کلی جلسه چهارم:

- یادگیری عوامل رشدی و محیطی موثر بر اختلالات روانی گفتار

اهداف ویژه جلسه چهارم:

- بررسی اثرات رشد حرکتی و فیزیکی به عنوان یک فاکتور رشدی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات رشد زبان و گفتار به عنوان یک فاکتور رشدی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات رشد شناختی به عنوان یک فاکتور رشدی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات رشد عاطفی و اجتماعی به عنوان یک فاکتور رشدی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات والدین به عنوان یک فاکتور محیطی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات محیط زبانی و گفتاری به عنوان یک فاکتور محیطی روی روانی گفتار
- بررسی اثرات رویدادهای زندگی به عنوان یک فاکتور محیطی روی روانی گفتار

در پایان دانشجو قادر باشد

- چگونگی تاثیر عوامل مرتبط با رشد فیزیکی، رشد گفتار و زبان، رشد شناختی و رشد عاطفی-اجتماعی در گفتار روان را توضیح دهد.
- چگونگی تاثیر بهبود رشد زبانی بر کاهش ناروانی را بداند.
- شواهدی را برای نقش والدین، محیط زبانی و گفتاری و رویدادهای زندگی در شروع و رشد لکنت بیان کند.

هدف کلی جلسه پنجم:

- آشنایی با نظریه های مرتبط با لکنت

اهداف ویژه جلسه پنجم:

- فراگیری دیدگاه‌های نظری در مورد عوامل اساسی دخیل در لکنت
- فراگیری دیدگاه‌های نظری در مورد عوامل رشدی و محیطی
- ادغام دیدگاه‌ها در مورد لکنت و کاربرد آنها در درمان

در پایان دانشجو قادر باشد

- دیدگاه‌های نظری در مورد لکنت را بشناسد و توضیح دهد و بتواند در درمان بکارگیرد.

هدف کلی جلسه ششم:

- فراگیری سطوح لکنت رشدی (ناروانی طبیعی، مرزی، آغازین، متوسط و پیشرفته)

اهداف ویژه جلسه ششم:

- شناخت و تشخیص رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی ناروانی طبیعی
- شناخت و تشخیص رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی لکنت در کودکان پیش دبستانی کوچکتر (لکنت مرزی)
- شناخت و تشخیص رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی لکنت در کودکان پیش دبستانی بزرگتر (لکنت آغازین)
- شناخت و تشخیص رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی لکنت در کودکان سن مدرسه (لکنت متوسط)
- شناخت و تشخیص رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی لکنت در نوجوانان و بزرگسالان (لکنت پیشرفته)

در پایان دانشجو قادر باشد

- رفتارهای اصلی، رفتارهای ثانویه، عواطف و نگرش‌ها و فرایندهای زیر بنایی لکنت در ناروانی طبیعی، مرزی، آغازین، متوسط و پیشرفته بشناسد و تشخیص دهد و بتواند در درمان بکارگیرد.

هدف کلی جلسه هفتم:

- یادگیری تاریخچه‌گیری و ارزیابی لکنت کودکان و اجرای عملی آنها

اهداف ویژه جلسه هفتم:

- شناخت نیازهای مراجع
- یادگیری و کسب مهارت ارزیابی رفتار لکنت (نمونه گفتار و ارزیابی بسامد و شدت و دیرش لکنت و رفتارهای ثانویه و انواع لکنت)
- یادگیری و کسب مهارت ارزیابی طبیعی بودن گفتار
- یادگیری و کسب مهارت ارزیابی سرعت حرف زدن و خواندن
- شناخت و ارزیابی عواطف و نگرش‌ها
- ارزیابی مداوم

در پایان دانشجو قادر باشد

- نیازهای مراجع را درک کرده و بر اساس آن برنامه درمانی مناسب طراحی کند.
- در مورد لزوم به دست آوردن نمونه‌های گفتاری مناسب بحث کند و توضیح دهد که چرا ارزیابی همه موارد مربوط به بسامد و شدت و دیرش و رفتارهای ثانویه و... مفید و ضروری است.
- در مورد مفید بودن ارزیابی سرعت گفتار و حرف زدن و بررسی طبیعی بودن گفتار و عواطف و نگرش‌های مراجعین نیز بحث کند.
- در مورد نیاز مراجعین به ارزیابی مداوم توضیح دهد.
- یادگیری و اجرای عملی نحوه‌ی تاریخچه‌گیری و ارزیابی در یک نمونه فرد بیمار یا بیمارنا

هدف کلی جلسه هشتم:

- کسب مهارت ارزیابی و تشخیص کودکان پیش دبستانی، کودکان سن مدرسه و نوجوانان و جوانان دارای لکنت و اجرای عملی آنها

اهداف ویژه جلسه هشتم:

- یادگیری سوالات بالینی و تماس اولیه و تاریخچه گیری و ضبط ویدئو و صدا قبل از ارزیابی اولیه فرد در هریک از سطوح رشدی لکنت
- یادگیری نحوه تعامل درمانگر-کودک، شناسایی الگوهای ناروانی، ارزیابی احساسات و نگرش های کودک و سایر عوامل خطرزا و تشخیص لکنت در هریک از سطوح رشدی لکنت
- یادگیری و اجرای عملی نحوه ارزیابی در یک نمونه فرد بیمار یا بیمارنما در هر یک از سطوح رشدی لکنت

در پایان دانشجو قادر باشد

- نحوه برنامه ریزی و ارزیابی یک کودک پیش دبستانی، کودکان سن مدرسه و نوجوانان و جوانان متناسب با سنشان درک کرده باشد.
- نحوه ارزیابی در یک نمونه فرد بیمار یا بیمارنما را در هر یک از سطوح رشدی لکنت اجرا کند.

هدف کلی جلسه نهم:

- مقدمات درمان و تعیین طرح جلسه درمان، اهداف کوتاه مدت و بلند مدت متناسب با نوع و شدت اختلال

اهداف ویژه جلسه نهم:

- شناخت صفات و اعتقادات درمانگر
- یادگیری اهداف درمانی
- یادگیری و اجرای عملی روش های درمانی

در پایان دانشجو قادر باشد

- مهمترین ویژگی های یک درمانگر موثر در زمینه لکنت را بشناسد.
- اهداف مهم برای درمان لکنت را بشناسد و بداند که ممکن است بسته به مراجع اهداف متفاوت است.
- روش های درمانی مورد استفاده برای دستیابی به اهداف انتخاب شده برای درمان مراجع بشناسد و به درستی برای هر فرد بکارگیرد.

هدف کلی جلسه دهم:

- کسب روش درمان لکنت مرزی

اهداف ویژه جلسه دهم:

- یادگیری روش های درمانی مستقیم و غیر مستقیم
- انتخاب درست روش درمانی و طراحی برنامه ی درمانی و اجرای عملی آنها

در پایان دانشجو قادر باشد

- تفاوت بین دو رویکرد درمانی مستقیم و غیر مستقیم را تشخیص دهد و متناسب با کودک و نوع لکنت درمان را انتخاب کند و بتواند اجرا کند.

هدف کلی جلسه یازدهم:

- کسب روش درمان لکنت آغازین

اهداف ویژه جلسه یازدهم:

- یادگیری روش‌های بالینی و رویکردهای درمانی مورد استفاده برای کودکان دارای لکنت آغازین
- بررسی نحوه اصلاح محیط و اصلاح گفتار کودک
- اجرای عملی رویکردهای درمانی برای کودک دارای لکنت آغازین
- تحلیل و تفسیر نمونه فیلم و طراحی برنامه درمانی

در پایان دانشجو قادر باشد

- ویژگی‌های لکنت کودک در مرحله لکنت آغازین را بشناسد و بر اساس آن رویکرد درمانی مناسب را انتخاب و بتواند اجرا کند.

هدف کلی جلسه دوازدهم:

- کسب روش درمان لکنت متوسط

اهداف ویژه جلسه دوازدهم:

- یادگیری روش‌های بالینی افزایش روانی گفتار و سایر رویکردهای درمانی
- یادگیری نحوه انتقال روانی به موقعیت‌های ساختار نیافته
- یادگیری روش‌های بالینی کار با والدین و معلمان
- اجرای عملی رویکردهای درمانی برای فرد دارای لکنت متوسط
- تحلیل و تفسیر نمونه فیلم و طراحی برنامه درمانی

در پایان دانشجو قادر باشد

- ویژگی‌های لکنت کودک سن مدرسه را بشناسد و بر اساس آن رویکرد درمانی مناسب را انتخاب و بتواند اجرا کند.

هدف کلی جلسه سیزدهم:

- کسب روش درمان لکنت پیشرفته

اهداف ویژه جلسه سیزدهم:

- طرح ریزی مسیر و بررسی لکنت و روش درمانی ممکن برای فرد بزرگسال دارای لکنت
- یادگیری روش‌های بالینی کاهش ترس و اجتناب و آسانتر لکنت کردن
- فراگیری روش‌های بالینی یادگیری و هدایت و تعمیم درمان به محیط خارج کلینیک

- اجرای عملی رویکردهای درمانی برای فرد دارای لکنت پیشرفته
- تحلیل و تفسیر نمونه فیلم و طراحی برنامه درمانی

در پایان دانشجو قادر باشد

- با بررسی ویژگی‌های رفتاری، عاطفی و شناختی فرد بزرگسال دارای لکنت برنامه درست درمانی برای کاهش عواطف منفی و افزایش روانی گفتار فرد و تعمیم به محیط خارج از کلینیک پایه ریزی و بتواند اجرا کند.

هدف کلی جلسه چهاردهم:

- آشنایی با اختلالات اکتسابی نوروزنیک و سایکوزنیک مرتبط با روانی گفتار

اهداف ویژه جلسه چهاردهم:

- آشنایی با اختلالات اکتسابی نوروزنیک گفتار روانی مانند **stuttering-like dysfluencies** در بیماران مبتلا به سکته مغزی، آسیب‌های مغزی یا بیماری‌های نورودژنراتیو
- آشنایی با اختلالات سایکوزنیک روانی گفتار از جمله لکنت سایکوزنیک و کلاترینگ با منشأ روانی
- بررسی تفاوت‌های بالینی بین اختلالات اکتسابی نوروزنیک و سایکوزنیک از نظر شروع، ویژگی‌ها و پاسخ به درمان
- مرور اصول پایه در تشخیص افتراقی و اهمیت ارزیابی چندرشته‌ای در این بیماران

در پایان دانشجو قادر باشد

- تفاوت میان اختلالات اکتسابی نوروزنیک و سایکوزنیک روانی گفتار را توضیح دهد.
- نمونه‌هایی از اختلالات گفتار روانی با منشأ نوروزنیک و سایکوزنیک را نام ببرد.
- ویژگی‌های بالینی اصلی هر گروه از اختلالات را تشخیص دهد.
- اهمیت بررسی عوامل عصبی و روان‌شناختی را در ارزیابی بیماران با اختلال در روانی گفتار تحلیل کند.

جدول زمانبندی جلسات درسی اختلالات روانی گفتار

جلسه	تاریخ	موضوع هر جلسه	مدرس
۱	۴۰۴/۰۷/۰۸	آشنایی با گفتار روان و ناروان و آشنایی با لکنت	دکتر شهلا فاطمی
۲	۴۰۴/۰۷/۱۵	آشنایی با عوامل سبب شناسی اولیه اختلالات روانی گفتار	//
۳	۴۰۴/۰۷/۲۲	یادگیری عوامل حسی-حرکتی، زبانی و عاطفی موثر بر اختلالات روانی گفتار	//
۴	۴۰۴/۰۷/۲۹	یادگیری عوامل رشدی و محیطی موثر بر اختلالات روانی گفتار	//
۵	۴۰۴/۰۸/۰۶	آشنایی با نظریه‌های مرتبط با لکنت	//
۶	۴۰۴/۰۸/۱۳	فراگیری سطوح لکنت رشدی (ناروانی طبیعی، مرزی، آغازین، متوسط و پیشرفته)	//
۷	۴۰۴/۰۸/۲۰	یادگیری تاریخچه‌گیری و ارزیابی لکنت کودکان	//
۸	۴۰۴/۰۸/۲۷	کسب مهارت ارزیابی و تشخیص کودکان پیش دبستانی، کودکان سن مدرسه و نوجوانان و جوانان دارای لکنت	//

۹	۴۰۴/۰۹/۰۴	یادگیری مقدمات درمان و تعیین طرح جلسه درمان، اهداف کوتاه مدت و بلند مدت متناسب با نوع و شدت اختلال	//
۱۰	۴۰۴/۰۹/۱۱	کسب روش درمان لکنت مرزی	//
۱۱	۴۰۴/۰۹/۱۸	کسب روش درمان لکنت آغازین	//
۱۲	۴۰۴/۰۹/۲۵	کسب روش درمان لکنت متوسط	//
۱۳	۴۰۴/۱۰/۰۲	کسب روش درمان لکنت پیشرفته	//
۱۴	۴۰۴/۱۰/۰۹	آشنایی با اختلالات اکتسابی نوروزنیک و سایکوزنیک مربوط به روانی گفتار	//

روش تدریس: سخنرانی، پرسش و پاسخ

وسایل کمک آموزشی: تخته وایت برد، مژیک، رایانه، ویدئو و پروژکتور، مولاژ، سالن تشریح

سنجش و ارزشیابی :

۱- ارزشیابی تکوینی : ارزشیابی دانشجو بر اساس حضور فعال در کلاس و مشارکت در پرسش و پاسخ در طول ترم، تکالیف دانشجویی، کوئیز، آزمون کتبی میان ترم

۲- ارزشیابی تراکمی: آزمون کتبی نهایی از مفاهیم آموخته شده به صورت تستی و تشریحی، در نظر گرفتن نمره مازاد جهت تشویق دانشجو در انجام فعالیت فرا برنامه

منابع:

- **Barry Guitar.** Stuttering: An Integrated Approach to Its Nature and Treatment. **Lippincott Williams & Wilkins. 2019. 5th edition.**
- **Ward D.** Stuttering and cluttering: frameworks for understanding and treatment. **Routledge. 2006.**

- برنامه درمانی لیدکامپ